

ПРИНЦИПИ ТА КРИТЕРІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

© 2014 ЮХИМЕНКО Т. В.

УДК 330.3:336.7

Юхименко Т. В. Принципи та критерії інноваційного розвитку банківського сектора економіки

Метою дослідження є виділення основних критеріїв інноваційного розвитку банківської системи, а також детермінація принципів і чинників такого розвитку. Проблема розроблення критеріїв інноваційного розвитку потребує особливої уваги в умовах кризи, адже вони передбачають упровадження сучасних інструментів, призначених для запобігання проведенню банками високоризикової діяльності. Автором досліджено основні підходи до визначення критеріїв і принципів інноваційного розвитку, на основі чого було запропоновано провести аналогію між фінансовими та екологічними системами. Численні спільні риси дозволяють стверджувати, що застосування широковідомих законів і принципів екології у фінансовій сфері дозволить нівелювати негативні наслідки від кризових порушень рівноваги, а також здатне забезпечити сталий інноваційний розвиток як фінансової системи, так і економіки в цілому. Застосування регуляторів такого підходу та дотримання наведених принципів має стати одним з пріоритетів під час розробки нових нормативів, оскільки він дозволяє робити довгострокові прогнози та визначати слабкі місця.

Ключові слова: критерії інноваційного розвитку, банківський сектор, сталий інноваційний розвиток, закони екології.

Рис.: 2. **Бібл.:** 12.

Юхименко Тетяна Василівна – аспірантка, кафедра фінансів і кредиту, Університет банківської справи Національного банку України (вул. Андріївська, 1, Київ, 04070, Україна)

E-mail: tania.iukhymenko@gmail.com

УДК 330.3:336.7

UDC 330.3:336.7

Юхименко Т. В. Принципы и критерии инновационного развития банковского сектора экономики

Yukhymenko T. V. Principles and Criteria for the Innovative Development of Banking Sector of the Economy

Целью исследования является выделение основных критериев инновационного развития банковской системы, а также детерминация принципов и факторов такого развития. Проблема разработки критериев инновационного развития требует особого внимания в условиях кризиса, ведь они предусматривают внедрение современных инструментов, предназначенных для предотвращения проведения банками высокорисковой деятельности. Автором исследованы основные подходы к определению критериев и принципов инновационного развития, на основе чего было предложено провести аналогию между финансовыми и экологическими системами. Многочисленные общие черты позволяют утверждать, что применение широкоизвестных законов и принципов экологии в финансовой сфере позволит нивелировать негативные последствия кризисных нарушений равновесия, а также способно обеспечить устойчивое инновационное развитие как финансовой системы, так и экономики в целом. Применение регуляторами такого подхода и соблюдение приведенных принципов должно стать одним из приоритетов при разработке новых нормативов, поскольку он позволяет делать долгосрочные прогнозы и определять слабые места.

The aim of the study is allocation of the main criteria of innovative development of the banking system, as well as determination of the principles and factors of the development. The problem of developing criteria for innovative development requires special attention in terms of crisis, because they provide for the introduction of modern tools intended to prevent banks from high-risk activities. The author explored the main approaches to the definition of criteria and the principles of innovative development, on the basis of which it was proposed to draw an analogy between financial and environmental systems. Relating to the numerous common features, it can be asserted that use of well-known laws and principles of ecology in the financial sector will reverse the negative effects of the crisis disturbances of balance, and will be able to ensure sustainable innovative development of both the financial system and the economy as a whole. Use of this approach by regulators as well as observance of the principles should become one of the priorities in the development of new standards, because it allows to make the long term predictions and to identify weaknesses.

Ключевые слова: критерии инновационного развития, банковский сектор, устойчивое инновационное развитие, законы экологии.

Key words: criteria for innovative development, banking sector, sustainable innovative development, ecological laws.

Рис.: 2. **Библ.:** 12.

Рис.: 2. **Библ.:** 12.

Юхименко Татьяна Васильевна – аспірантка, кафедра фінансов і кредиту, Університет банківського дела Національного банку України (вул. Андреевская, 1, Киев, 04070, Украина)

Yukhymenko Tetiana V. – Postgraduate Student, Department of Finance and Credit, University of Banking of the National Bank of Ukraine (vul. Andriyivska, 1, Kyiv, 04070, Ukraine)

E-mail: tania.iukhymenko@gmail.com

E-mail: tania.iukhymenko@gmail.com

Банківський сектор в Україні та світі дуже постраждав під час глобальної фінансової кризи. Процес відновлення зайняв набагато більше часу, ніж можна було сподіватися. У таких умовах гостро постала проблема інноваційного розвитку банківської системи, оскільки в минулому саме деякі фінансові інновації спричинили негативні кризові наслідки. Для того, щоб уникнути схожих помилок, варто розробити та дотримуватися певних критеріїв інноваційного розвитку банківської системи.

Проблеми інноваційного розвитку та їх критеріїв достатньо досліджені на державному або загальногалузевому рівні. Українські науковці Полінкевич О., Геєць В., Жарова Л. погоджуються, що такі критерії мають забезпечувати результати економічного розвитку, що відпо-

відають потребам людей та фундаментальній ідеї пріоритету прав і безпечної життєдіяльності людини.

Проте банківський сектор має певні особливості, а це вимагає деталізації та виокремлення характерних саме для неї критеріїв. Дослідження критеріїв і принципів інноваційного розвитку банківської системи зацікавили науковців не так давно. Саме в контексті особливостей банківської системи доцільно виділити дослідження Єгоричевої С., Карчевої Г., Лютого І., Пантелеєвої Н., Юрчука О., які зазначають, що стабільний розвиток банківської системи України повинен базуватися на стратегічних цілях, що включає підвищення її фінансової стійкості та надійності, посилення позитивного впливу на реальний сектор економіки та здатності

ефективно інтегруватися до міжнародних фінансових ринків. Серед зарубіжних дослідників варто виділити Шиллера Р., Бека Т., Левайна Р. та Хелдейна Е., які спеціалізуються на дослідженні впливу інновацій в банківській системі на економіку в цілому.

Проблема розроблення критеріїв і принципів інноваційного розвитку потребує особливої уваги в умовах кризи, адже вони передбачають упровадження сучасних інструментів, призначених для запобігання проведенню банками високоризикової діяльності.

На жаль, критерії та принципи інноваційного розвитку досліджені недостатньо, а інструментарій для їх використання не розроблений. До того ж, практично недослідженими залишаються наслідки їх застосування та взаємозв'язок стратегічних завдань інноваційного розвитку банківського сектора з операційними цілями.

Метою статті є виділення основних критеріїв інноваційного розвитку банківського сектора, а також детермінація принципів і чинників такого розвитку.

Розробка критеріїв інноваційного розвитку банківського сектора є надзвичайно важливим і водночас складним завданням. Складність розробки критеріїв інноваційного розвитку в банківській сфері аналогічна тій проблемі, що інновації в цьому секторі економіки практично не підлягають патентуванню. Вони взаємодіють з економікою в цілому і можуть викликати наслідки, які стають очевидними лише через роки, до того ж, заявник на отримання фінансового патенту не може довести ефективність винаходу в такий самий спосіб, як це може зробити винахідник пристрою, представленою для отримання технічного патенту [1]. Відповідно критерії для фінансових і банківських інновацій є досить загальними, а також часто не мають підґрунтя у вигляді економічного аналізу глобальних наслідків.

Діяльність банківських і фінансових установ тісно взаємопов'язана з економічним зростанням, хоча часто навіть у суперечливій формі, а тому стає можливим виділити форми впливу та взаємозв'язків між ними: 1) фінансовий розвиток є фактором економічного зростання; 2) прогрес у банківському секторі є наслідком економічного зростання; 3) існує двонаправлений причинно-наслідковий зв'язок розвитку банківництва та фінансів з економічним зростанням [2]. Беззаперечно, усі три форми зв'язків мають місце в глобальних економічних процесах, що ще раз підкреслює необхідність дослідження інноваційного розвитку банківського сектора як елемента зростання економіки в цілому.

Для усвідомлення ролі інноваційного розвитку банківського сектора варто виділити певні характеристики та особливості, що мають місце в економіці.

По-перше, банківський сектор є ключовим фактором розвитку здорового суспільства. Наслідки нещодавньої кризи зробили фінансову і банківську системи сектором, якому сьогодні довіряють найменше. Це виглядає парадоксально, враховуючи, що в кінцевому рахунку банківські операції обов'язково ґрунтуються на фундаменті довіри. Проте фінансова система є одним з найважливіших соціальних інститутів, необхідних для управління ризиками, який дозволяє суспільству перетворити творчі

імпульси в життєво важливі продукти та послуги. Звісно, за певних несприятливих умов вона може руйнуватися та призвести до катастрофічних наслідків.

По-друге, банківський сектор, відповідним чином адаптований під майбутні потреби, може бути найкращим важелем для зростання добробуту і створення більш сильного і успішного суспільства. Незважаючи на швидку появу та реалізацію банківських інновацій, їх демократизація часто триває занадто повільно, іноді протягом століть, а тому постає важливе завдання підвищення темпів засвоєння таких інновацій суспільством.

Крім того, варто відзначити, що банківський сектор все ще переживає серйозну кризу, а тому потребує безперервного впровадження інновацій. Серед наслідків кризи варто відзначити ефект перешкоджання прогресу в банківській сфері та фінансах. Політичний клімат придушє інновації та запобігає інноваційному прогресу. Проте, як не дивно, для зменшення ймовірності фінансових криз у майбутньому необхідно застосовувати вдосконалені фінансові інструменти.

Варто зазначити, що у контексті особливостей банківського сектора ідейного трансформації має здійснюватись з метою забезпечення стійкого розвитку. В окремих працях вчених-економістів, що присвячені саме цій проблематиці, зазначено, що трансформацією є якісні та кількісні перетворення в економічній системі, її вихід за межі стабільного функціонування і перехід у стан нерівноваги з метою приведення параметрів системи до стану, який зможе сприяти цим перетворенням [3, с. 98]. Тобто, основною метою трансформації в банківських установах є отримання максимального економічного та соціального результату внаслідок забезпечення оптимальної структури активних і пасивних операцій.

Відповідно, інноваційний розвиток банківського сектора має вирішувати певні завдання, що постають перед сучасною економікою. Серед таких завдань варто виділити:

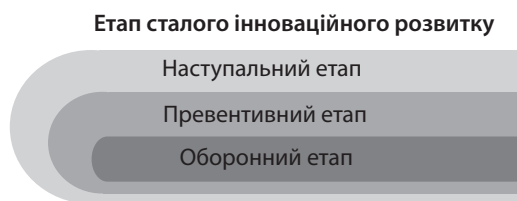
- ✦ забезпечення конкурентоспроможності в динамічних умовах;
- ✦ відповідність законодавчим вимогам та управління ризиками;
- ✦ оптимізація рівня витрат;
- ✦ підвищення якості обслуговування клієнтів;
- ✦ підтримання якості активів;
- ✦ розвиток нових ринків;
- ✦ розбудова технологічної архітектури;
- ✦ задоволення потреб персоналу [4].

Мельниченко О. вважає, що впровадження інновацій вимагає від усіх працівників банківської установи забезпечення координації зусиль за основними напрямками. Серед цих напрямків можливо виділити:

- ✦ управління труднощами, що передбачає взаємодію людей із різним досвідом, оскільки інноваційні завдання потребують різної технічної компетентності й тимчасового індивідуального навантаження на працівників;
- ✦ забезпечення економічної ефективності;
- ✦ креативність і підвищення якості прийнятих рішень;

- ✦ гнучкість, що передбачає здатність працівників банку адаптуватися до різних і мінливих умов ринку;
- ✦ задіяність працівників у процесі, використання персоналом професійних знань і досвіду для вирішення проблем [5].

Дії банків для досягнення стійкого інноваційного розвитку можна розділити на чотири етапи (рис. 1). Хоча всі успішні банки, як правило, проходять через усі ці стадії, деякі банки, ймовірно, ніколи не досягають цілісного заключного етапу, який буде продовжувати розвиватися разом зі зміною очікувань зацікавлених сторін [6]. Крім того, деякі банки, в основному нішеві гравці, зможуть пропустити перший і другий етап. Кожен наступний етап включає попередній. Іншими словами, етап стійкого розвитку міститиме характеристики як превентивного, так і наступального банкінгу.

Рис. 1. Етапи переходу до стійкого інноваційного розвитку банку

Перший етап носить оборонний характер. На цьому етапі банк не є активним і може навіть спробувати затримати прийняття нового законодавства, тому що це може завдати шкоди інтересам банку прямо або опосередковано. Основною метою управління виступає зниження вартості змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі діяльності банківської установи. На жаль, більшість українських банків знаходяться саме на цьому етапі.

Другий етап – превентивний банкінг. Цей етап відрізняється від попереднього тим, що банки активно проводять політику економії потенційних внутрішніх витрат. Превентивний етап є немінучим, оскільки регулятори все одно будуть встановлювати обмеження на діяльність банків, а тому економія від оборонного підходу буде нівельована. Проте, банки на даному етапі будуть розглядати тільки свої внутрішні процеси, такі як оптимізація процесів управління та оцінки кредитного ризику.

На *третьому, наступальному, етапі* банки розглядають свою зовнішню діяльність як доповнення до внутрішньої. Іншими словами, вони займаються розробкою і впровадженням безпечних для фінансового середовища продуктів і послуг. Важливим завданням банків на даному етапі є публічне представлення результатів своєї діяльності. Наступальний етап відповідає таким принципам, як ініціативність, творчість та новаторство, а банки знаходяться у процесі пошуку безпрограшних тактичних рішень. Проблема цього етапу в тому, що до тих пір, поки значні витрати на пошук таких рішень не повністю інтегровані в систему цін, їхнє впровадження не приводить до стійкого інноваційного розвитку.

Метою *четвертого етапу* є забезпечення сталого інноваційного розвитку банку в результаті впровадження безпрограшних стратегічних рішень та реалізації корпо-

ративної філософії, що сприяє вибору проектів з більш високим ризиком, нижчою нормою прибутку і більш тривалим періодом окупності задля довгострокової перспективи. На жаль, сучасний стан і попит на проекти, що забезпечують сталий розвиток, у суспільстві недостатній, щоб зробити такий розвиток метою для великих банків, адже подібна політика призведе до втрати поточного прибутку. У наш час сталий інноваційний розвиток банкінгу ставлять за мету в основному окремі нішеві гравці.

На всіх етапах критерії інноваційного розвитку потребують певного оцінювання, а тому доцільно використовувати кількісні та якісні показники. Проведені узагальнення дозволяють виділити декілька груп показників інноваційного розвитку, що характеризують [7]:

- ✦ *системність інноваційного розвитку* (наявність постійно діючих структурних підрозділів, що спеціалізуються на інноваційній діяльності; наявність програм інноваційного розвитку; участь комерційного банку у формуванні венчурних фондів);
- ✦ *активність креативної діяльності* (кількість впроваджених інновацій; частка інноваційних рішень у загальній кількості реалізованих управлінських рішень; частка революційних інновацій у загальній сукупності реалізованих; частка еволюційних інновацій у загальній сукупності реалізованих тощо);
- ✦ *результативність креативно-інноваційного розвитку* (прибуток від впровадження інновацій, залучення нових клієнтів, зростання частки ринку тощо).

Недоліком такого оцінювання є складність прогнозування та неможливість передбачити навіть короткостроковий вплив інновацій на банківський сектор. Проте такі показники дозволяють оцінити поточний стан інноваційної роботи банку та реалізацію стратегічних завдань. Тому постає завдання розробки таких критеріїв і принципів інноваційного розвитку, що здатні забезпечити не тільки відбір позитивних інноваційних ідей, а й ефективне прогнозування їх впливу в довгостроковій перспективі. До того ж, світова фінансова криза виявила необхідність розробки заходів управління ризиком на системному рівні, а не лише на рівні окремих банків.

Світова наукова думка останнім часом звертається до порівняння фінансових та екологічних систем, під час аналізу яких виявлено досить багато спільних рис. Американська Національна академія / Національна дослідницька рада і Федеральний резервний банк Нью-Йорка з метою стимулювання нового осмислення системних ризиків спільно провели дослідження щодо фінансової екології [8], результатом якого стала можливість знаходження загальних принципів і використання досвіду, накопиченого за роки досліджень в обох сферах [9, с. 893 – 895]. Однією з основ такої аналогії є поняття «загальної рівноваги», що існує як в екології, так і в економіці. До того ж, характерною спільною рисою обох систем є нестабільність, яка спричинена зростанням рівня складності.

Тому на основі такого порівняння доцільно виокремити декілька критеріїв інноваційного розвитку банківського сектора, що властиві екологічним системам:

1) *прозорість* має важливе значення в банківській справі та фінансах для справедливого розподілу економічних ресурсів і підтримання стабільності системи;

2) *відповідність* масштабу і відстані до реальних активів і клієнтів, що необхідна для забезпечення зворотного зв'язку;

3) *узгодження* інтересів фінансових інститутів із суспільними – на місцевому, регіональному та національному рівнях;

4) *стабільність* передбачає врахування ринкових циклів діяльності;

5) *справедливість, конкуренція і реальна вартість* мають важливе значення для довгострокового соціального та екологічного благополуччя держави.

На основі таких критеріїв банківська система буде працювати як продуктивна екосистема, що характеризується різноманітністю і здатністю підтримувати адаптацію до зовнішніх потреб.

Впровадження критеріїв інноваційного розвитку банківської системи, розроблених на основі дослідження екосистем, покликане забезпечити стабільність як окремого банку, так і всього сектора або держави. Дотримання наведених вище принципів і критеріїв дозволить уникнути значних помилок і катастрофічних наслідків при реалізації інноваційної політики банків.

Враховуючи наявність багатьох спільних рис, варто провести більш глибоке порівняння фінансових і біологічних систем (рис. 2), що дозволить виявити тенденції та принципи існування та розвитку, що, у свою чергу, стане основою для прогнозування. Біологічна екосистема складається з двох основних частин: організмів (органічна природа) і навколишнього середовища. Організми в біологічній екосистемі можна розділити на три категорії: виробники, споживачі і біоредуктори. Виробники в основ-

ному складаються з рослин, використовують енергію від сонця або від окислення неорганічних субстратів для виробництва органічних молекул. Рослини є їжею для трав'янистих, первинних споживачів, а потім трав'янистих поїдають хижаки, вторинні споживачі. У цьому процесі біоредуктори відіграють роль очищувача – відбувається розкладання неживих органічних матеріалів. Найбільш важливими у процесі розкладання є бактерії та гриби. Навколишнє середовище загалом визначає долю організмів після їх народження. Середовище складається з двох частин: природні елементи та антропогенні елементи.

Так само, як і біологічна, фінансова система складається з двох основних частин: фінансові інститути і зовнішнє середовище [10].

Фінансові установи можна розділити на два типи: депозитарні та недепозитарні фінансові інститути. Комерційні банки, ощадні установи та кредитні спілки належать до депозитарних фінансових установ, у той час як страхові компанії, пайові фонди, інвестиційні банки, фінансові компанії та брокери цінних паперів є недепозитарними фінансовими інститутами.

Зовнішнє середовище фінансової системи також складається з двох частин: керовані та некеровані елементи. Держава володіє основними керованими елементами і регулює фінансову систему через три відділи: центральний банк, казначейство і управління фондовим ринком. Некерованими елементами є економіка, культура та історія, тощо.

Звичайно, певні відмінності між екосистемами та фінансовими системами існують. З одного боку, сучасні екосистеми є результатом тривалих еволюційних процесів, у той час як еволюція фінансових систем є відносно новим явищем. І водночас, екосистеми практично не знають селективного тиску, який присутній у фінансових системах у формі нормативного регулювання та участі уряду у формуванні фінансових структур, особливо таких, які вважаються «занадто великими, щоб збанкрутувати». Ще однією характерною відмінністю є те, що у

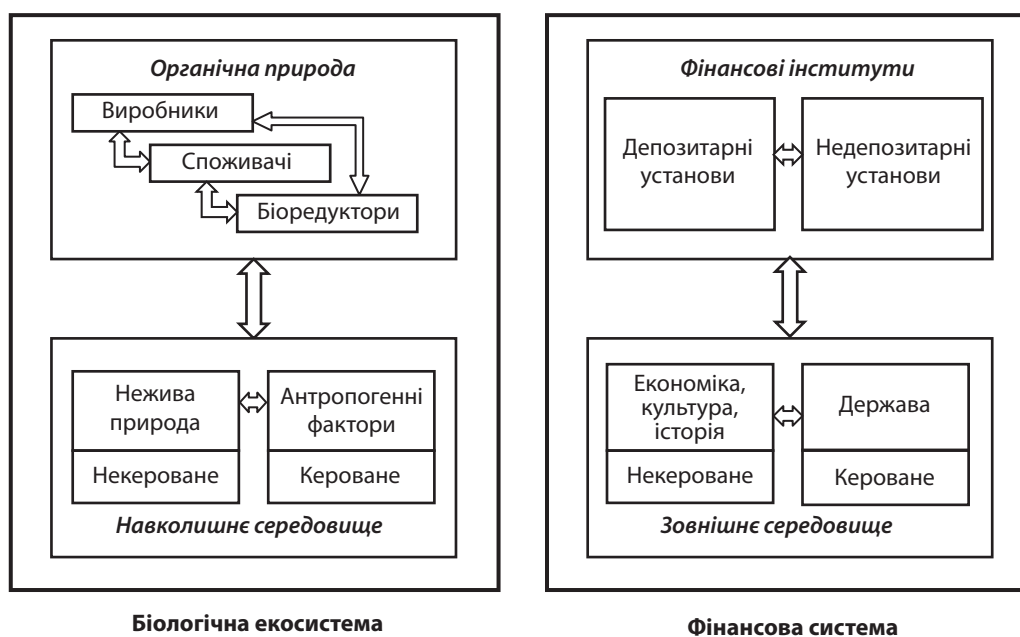

Рис. 2. Порівняння біологічних і фінансових систем

процесі еволюції на фінансових ринках, як правило, виживають найбільші установи, а не найкраще пристосовані, саме в результаті втручання регуляторів.

Важливим засобом сучасного міжнародного нормативного регулювання є встановлення більш високих вимог до капіталу банків і ліквідних активів. Традиційне обґрунтування таких вимог полягає в тому, що вони зменшують певні ризики на балансах окремих банків. Альтернативною і більш далекосяжною інтерпретацією виступає те, що вони є засобом зміцнення фінансової системи в цілому, обмежуючи потенціал для мережевих зовнішніх ефектів. За цією ширшою метою, пруденційне регулювання наслідує принципи екології, яка спирається на загальносистемну точку зору в процесі стимулювання та управління стійкістю екосистем [11].

Завдання екології, серед яких вивчення взаємовідносин організмів із довкіллям, дослідження структурно-функціональної організації надорганізмових систем, виявлення механізмів підтримання їх стійкості у просторі й часі, можна використати під час аналізу впливу інноваційного розвитку на банківську систему. Як відомо, екологія розглядає певні закони, за якими відбувається розвиток біосфери. Враховуючи виявлену схожість між властивостями екологічних і фінансових систем, стає можливим провести аналогію між законами екології та економіки. Тобто можна стверджувати, що ці закони повинні діяти і в банківській системі.

Закони екології поділяються на три групи: структурні, функціональні та еволюційно-історичні. Структурні закони здатні описати явища конкуренції, створення нових продуктів, нагляду та регулювання, що мають місце в банківській системі. Структура екосистем визначається на основі певних закономірностей. Такі закономірності можуть ефективно діяти в банківській системі.

Наступною групою законів екології, аналогію на які можливо провести у сфері банківництва, є функціональні закони. Ця група описує розвиток екосистем на основі виконання певних функцій. Нещодавня фінансова криза найбільш повно показала дію цих законів у банківському секторі, коли найслабші ланки призвели до деструкції системи. Проекція функціональних законів екології на банківську систему показує, що розвиток значним чином залежить від вміння використовувати ресурси та умови зовнішнього середовища, а також взаємозв'язку між усіма частинами системи.

Остання група екологічних законів – еволюційно-історичні – має найбільш явний взаємозв'язок з інноваційним розвитком банківської системи у світі. Еволюція та розвиток банківських систем світу має характеристики, що притаманні живим екосистемам. Тому при розробці рекомендацій для забезпечення інноваційного розвитку варто враховувати дію еволюційно-історичних законів, оскільки вони досить повно характеризують наслідки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

У результаті аналізу екологічних законів можна стверджувати, що топологія балансу фінансового сектора має фундаментальний вплив на стан і динаміку системного ризику. З точки зору державної політики ключовими можна назвати два топологічні принципи успіху

розвитку. По-перше, різноманітність всієї фінансової системи. Напередодні кризи і в гонитві за диверсифікацію баланси банків і системи управління ризиками стали все більш однорідними. Наприклад, банки стали більш залежними від оптового фінансування в пасиві балансу, у структурованих кредитних інструментах в активі балансу, а управління здійснювалось за тими ж самими моделями VAR. Це бажання диверсифікації було раціональним індивідуально з точки зору ризику. Але здійснювалась така диверсифікація за рахунок нижчої різноманітності в рамках системи в цілому, тим самим збільшуючи системний ризик. Однорідність породжує уразливність [12].

На жаль, у регулюванні фінансової системи недостатньо зусиль поки що було спрямовано на оцінку загальносистемних характеристик мережі, таких як різноманітність сукупного балансу та моделей управління ризиками. Ще менше зусиль було покладено на забезпечення нормативних стимулів для їх різноманітності. У процесі відновлення і підтримки фінансової системи цьому завданню системної різноманітності слід приділяти набагато більше уваги з боку регуляторів.

По-друге, модульність усередині фінансової системи. Структура багатьох нефінансових систем явно і навмисно модульна. Модульні конфігурації запобігають зараженню всієї системи в разі вузлової недостатності. Обмежуючи можливість для каскадів, модульність захищає системну стійкість природних і штучних організацій.

Варто відзначити, що знадобилося покоління для адаптації екологічних моделей. Те ж саме, ймовірно, буде справедливо і для банківської справи та фінансів [11].

На основі проведених аналогій можливо стверджувати, що успіх інноваційного розвитку має базуватись на таких основних блоках:

- 1) *розвиток фізичної інфраструктури*, яка включає в себе якість передачі інформації, транспортування і електроенергії;
- 2) *розробка інфраструктури* (швидкий доступ до фінансових послуг; підвищення впливу клієнтів на ресурси, продукти та ринки в будь-який час і в будь-якому місці; розширення асортименту продуктів і послуг, а також доступ у реальному часі до інформації про ціни і продукт);
- 3) *розвиток інтелектуального капіталу* – відсутність фінансової грамотності та навичок ведення бізнесу є одним з ключових факторів, що перешкоджають економічному розвитку;
- 4) *підтримка інститутами* (юридичними, економічними та соціальними) сталого розвитку фінансового сектора;
- 5) *забезпечення цілісності та комплексності* системи управління, а також її модульності;
- 6) *співпраця* учасників фінансової системи з іншими сферами економіки;
- 7) *стимулювання надання доступу* до фінансування малого бізнесу та венчурного капіталу.

ВИСНОВКИ

Банківський бізнес стикається з численними проблемами, вирішення яких дозволить вивільнити значний

потенціал розвитку. Враховуючи проблеми фінансового та банківського секторів, що виникли під час кризи, варто звернути увагу на критерії інноваційного розвитку, що можуть бути використані у процесі оцінювання наслідків інноваційної діяльності. Таке оцінювання може проводитися як на макрорівні, так і на рівні галузі або окремого банку. Такий підхід дозволить стабілізувати діяльність банку та стан ринку в майбутньому. На основі запропонованих у статті принципів на рівні окремого банку стає можливим розробити стратегічні та операційні цілі, досягнення яких забезпечує стабільний інноваційний розвиток банку.

Розроблення критеріїв і принципів інноваційного розвитку банківської системи є досить складним завданням у зв'язку з непередбачуваністю поведінки ринку та можливими ризиками. Тому досить продуктивним методом наукового дослідження стало проведення аналогії між фінансовими та екологічними системами. Оскільки вони мають багато спільного, можливо використовувати вже досліджені закони, принципи та методики відновлення рівноваги екологічних систем у банківській сфері. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Shiller R. J.** *Finance and the Good Society* / R. J. Shiller // Princeton University Press. – 2012. – 304 p.
2. **Furqani H.** *Islamic Banking and Economic Growth: Empirical Evidence from Malaysia* / H. Furqani, R. Mulyany // *Journal of Economic Cooperation and Development*, 2009. – No. 30 (2). – P. 59 – 74.
3. **Грицишен Д. О.** Глобалізаційні процеси як фактор впливу на економічну безпеку: необхідність трансформації економічних систем в напрямі стійкого розвитку / Д. О. Грицишен, О. А. Лаговська // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць*. – 2012. – Випуск 1 (22). – С. 95 – 101.
4. *Innovation in Retail Banking. Asia Pacific* // *Innovation report*. – The Asian Banker and Infosys Technologies Ltd. – September 2010. – 82 p.
5. **Мельниченко О.** Аналіз використання альтернативних каналів продажів та новітніх технологій у діяльності банків / О. Мельниченко // *Вісник Національного банку України*. – 2013. – № 11 (213). – С. 37 – 41.
6. **Jeucken M.** *The Changing Environment of Banks* / M. Jeucken, J. Bouma // *Greener Management International*. – Vol. 27, 1999. – P. 21 – 35.
7. **Князь С.** Характеристики інноваційного розвитку комерційних банків з позиції системного підходу / С. Князь, Т. Неклюдова, В. Бодаковський // *Ефективна економіка*. – 20.10.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=360>
8. **Nissan S.** *The Ecology of Finance* / S. Nissan, S. Spratt // *The New Economics Foundation*. – November 12, 2009 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.neweconomics.org/publications/entry/the-ecology-of-finance>
9. **May R.** *Ecology for bankers* / R. May, S. Levin, G. Sugihara // *Nature*. – Nature Publishing Group, 2008. – Vol. 451/21. – P. 893 – 895.
10. **Tingchun H.** *Interactions among Financial Institutions – From a Biological Ecosystem to a Financial Ecosystem* / H. Tingchun, W. Yu // *International Journal of Humanities and Social Science*. – Vol. 2, No. 6. – March 2012, P. 213 – 225.
11. **Haldane Andrew G.** *Systemic risk in banking ecosystems* / G. Andrew Haldane, Robert M. May // *Nature*. – 20 January 2011. Vol. 469. – Macmillan Publishers Limited. – P. 351 – 355.
12. **Battiston A.** *Liaisons dangereuses: increasing connectivity, risk sharing and systemic risk* / A. Battiston, D. Gatti, M. Gallegati, B. Greenwald, J. Stiglitz // *National Bureau of Economic Research: Working Paper 15611*. – 2009.

Науковий керівник – Лапко О. О., доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів і кредиту Університету банківської справи Національного банку України (Київ)

REFERENCES

Battiston, A. et al. "Liaisons dangereuses: increasing connectivity, risk sharing and systemic risk". *National Bureau of Economic Research: Working Paper 15611* (2009).

Furqani, H., and Mulyany, R. "Islamic Banking and Economic Growth: Empirical Evidence from Malaysia". *Journal of Economic Cooperation and Development*, no. 30 (2) (2009): 59-74.

Hrytsyshen, D. O., and Lahovska, O. A. "Hlobalizatsiini protsesty yak faktor vplyvu na ekonomichnu bezpeku: neobkhdnist transformatsii ekonomichnykh system v napriami stiikoho rozvytku" [Globalization processes as a factor of influence on economic security: the need for transformation of economies towards sustainable development]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, no. 1 (22) (2012): 95-101.

Haldane, G. A., and May, R. M. "Systemic risk in banking ecosystems". *Nature*, vol. 469 (2011): 351-355.

Innovation in Retail Banking. Asia Pacific Innovation report: The Asian Banker and Infosys Technologies Ltd., 2010.

Jeucken, M., and Bouma, J. "The Changing Environment of Banks". *Greener Management International*, vol. 27 (1999): 21-35.

Knyaz, S., Neklyudova, T., and Bodakovskiy, V. "Kharakterystyky innovatsiinoho rozvytku komertsiiynykh bankiv z pozytsii systemnoho pidkhodu" [Features innovative development of commercial banks from the standpoint of a systematic approach]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=360>

May, R., Levin, S., and Sugihara, G. "Ecology for bankers". *Nature*, vol. 451/21 (2008): 893-895.

Melnychenko, O. "Analiz vykorystannia alternatyvnykh kanaliv prodazhiv ta novitnikh tekhnolohii u diialnosti bankiv" [Analysis of alternative sales channels and new technologies in banking activities]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 11 (213) (2013): 37-41.

Nissan, S., and Spratt, S. "The Ecology of Finance". <http://www.neweconomics.org/publications/entry/the-ecology-of-finance>

Shiller, R. J. *Finance and the Good Society*: Princeton University Press., 2012.

Tingchun, H., and Yu, W. "Interactions among Financial Institutions – From a Biological Ecosystem to a Financial Ecosystem". *International Journal of Humanities and Social Science*, vol. 2, no. 6 (2012): 213-225.